

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
ELEANOR SHARPSTON
przedstawiona w dniu 22 marca 2018 r.¹

Sprawa C-100/17 P

**Gul Ahmed Textile Mills Ltd
przeciwko**

Radzie Unii Europejskiej

Odwołanie – Dumping – Przywóz bawełnianej bielizny pościelowej pochodzącej z Pakistanu –
Zachowanie interesu prawnego – Znaczenie wydarzeń mających miejsce w trakcie postępowania –
Względy uzasadniające zachowanie interesu prawnego – Ciężar dowodu

1. Przedmiotem niniejszej sprawy jest odwołanie Gul Ahmed Textile Mills Ltd (zwanej dalej „Gul Ahmedem”), w którym spółka ta wnosi do Trybunału o uchylenie w całości wyroku Sądu z dnia 15 grudnia 2016 r., T-199/04 RENV, Gul Ahmed Textile Mills/Rada². W wyroku tym Sąd oddalił wniesioną przez Gul Ahmed skargę o stwierdzenie nieważności rozporządzenia Rady (WE) nr 397/2004 z dnia 2 marca 2004 r. nakładającego ostateczne cło antydumpingowe na przywóz bawełnianej bielizny pościelowej pochodzącej z Pakistanu³.

2. Niniejsza sprawa dotyczy istotnego pytania, a mianowicie: z czego wynika zachowanie interesu prawnego? Trybunał będzie miał możliwość dokonania oceny, czy w świetle okoliczności prawnych i faktycznych, które mogą mieć miejsce, stwierdzenie nieważności, którego domaga się skarżąca, może przynieść tej skarżącej korzyść. W sposób bardziej ogólny Trybunał ma okazję rozwinąć swoje orzecznictwo w zakresie określonych aspektów proceduralnych oceny tego interesu, w szczególności w odniesieniu do ciężaru dowodu i praw procesowych skarżącej.

Stan faktyczny oraz ramy prawne

3. Gul Ahmed jest pakistańską spółką, która produkuje i eksportuje do Unii Europejskiej bawełnianą bieliznę pościelową.

4. W dniu 4 listopada 2002 r. Komisja Europejska wszczęła postępowania antydumpingowe w odniesieniu do przywozu takich produktów do Unii.

5. W dniu 2 marca 2004 r., na podstawie wyników tego postępowania, Rada przyjęła rozporządzenie nr 397/2004 nakładające cło antydumpingowe w wysokości 13,1% na przywóz bawełnianej bielizny pościelowej pochodzącej z Pakistanu, klasyfikowanej do kodów Nomenklatury scalonej wskazanych w tym rozporządzeniu.

1 Język oryginału: angielski.

2 Niepublikowanego, EU:T:2016:740, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”.

3 Dz.U. 2004, L 66, s. 1 (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 397/2004” lub „spornym rozporządzeniem”).

6. W wyniku przeglądu dokonanego zgodnie z art. 11 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 384/96⁴ rozporządzenie nr 397/2004 zostało zmienione rozporządzeniem Rady (WE) nr 695/2006⁵. Rozporządzenie to ustaliło stawkę ostatecznego cła antydumpingowego stosowaną do bawełnianej bielizny pościelowej produkowanej przez Gul Ahmed na 5,6%.
7. Zgodnie z art. 11 ust. 2 rozporządzenia podstawowego tak ustalone ostateczne cło antydumpingowe wygasło w dniu 4 marca 2009 r., czyli pięć lat po jego nałożeniu.
8. W dniu 28 maja 2004 r. Gul Ahmed wniósł do Sądu skargę o stwierdzenie nieważności rozporządzenia nr 397/2004 w zakresie, w jakim rozporządzenie to dotyczyło tej spółki.
9. W swojej skardze Gul Ahmed podniósł pięć zarzutów. W szczególności w ramach zarzutu drugiego Gul Ahmed twierdził, że Rada dopuściła się oczywistego błędu w ocenie i naruszyła art. 2 ust. 3 i 5 oraz art. 18 ust. 4 rozporządzenia podstawowego i porozumienia antydumpingowego⁶ w zakresie obliczenia wartości normalnej. W ramach zarzutu trzeciego skarżąca podniosła, że dostosowanie dokonane z tytułu zwrotu należności celnych zastosowane przy porównywaniu wartości normalnej i ceny eksportowej naruszało art. 2 ust. 10 rozporządzenia podstawowego, porozumienie antydumpingowe oraz obowiązek przedstawienia odpowiedniego uzasadnienia zgodnie z art. 296 TFUE.
10. Wyrokiem z dnia 27 września 2011 r., T-199/04, Gul Ahmed Textile Mills/Rada⁷, Sąd uznał za uzasadnioną trzecią część zarzutu piątego⁸ i nie badając pozostałych zarzutów, stwierdził nieważność rozporządzenia w zakresie dotyczącym skarżącej.
11. Rada, popierana przez Komisję, wniosła odwołanie i zwróciła się do Trybunału o uchylenie tego wyroku.
12. Wyrokiem z dnia 14 listopada 2013 r., C-638/11 P, Rada/Gul Ahmed Textile Mills⁹, Trybunał uchylił wyrok w sprawie T-199/04 w całości i przekazał sprawę Sądowi do ponownego rozpoznania, zastrzegając, że rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.
13. W dniu 26 listopada 2015 r. odbyła się przed Sądem rozprawa w sprawie T-199/04 RENV. Na tej rozprawie Rada, popierana przez Komisję, podniosła, że Gul Ahmed nie miał już interesu prawnego w zakresie niniejszego postępowania.
14. Uzasadniając powyższe stanowisko, obydwie instytucje podniosły, że cła antydumpingowe wprowadzone spornym rozporządzeniem wygasły w dniu 2 marca 2009 r., a zatem wywóz produktu objętego postępowaniem nie podlegał już tym cłom. Wskazały także, iż zgodnie z art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości termin przedawnienia roszczeń odszkodowawczych o naprawienie szkody

4 Rozporządzenie z dnia 22 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony przed dumpingowym przywozem z krajów niebędących członkami Wspólnoty Europejskiej (Dz.U. 1996, L 56, s. 1, zwane dalej „rozporządzeniem podstawowym”).

5 Rozporządzenie z dnia 5 maja 2006 r. zmieniające rozporządzenie nr 397/2004 (Dz.U. 2006, L 121, s. 14).

6 Porozumienie o stosowaniu art. VI układu ogólnego w sprawie taryf i handlu 1994 (Dz.U. 1994, L 336, s. 103), znajdującego się w załączniku 1A do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (Dz.U. 1994, L 336, s. 1).

7 Niepublikowanym, EU:T:2011:535.

8 Zarzut ten dotyczył rzekomego braku rozważania przez Radę, czy pewne czynniki naruszyły związek przyczynowy pomiędzy przywozami stanowiącymi przedmiot dumpingu a szkodą poniesioną przez unijny przemysł.

9 EU:C:2013:732.

wyrządzonej zastosowaniem odnośnych ceł upłynął w dniu 1 maja 2014 r.¹⁰, zaś roszczenie o uzyskanie zwrotu ceł antydumpingowych zgodnie z unijnym kodeksem celnym także uległo przedawnieniu¹¹. Zdaniem tych instytucji stwierdzenie nieważności będące przedmiotem skargi nie mogło już zatem przynieść Gul Ahmedowi żadnej korzyści.

15. Sąd wyznaczył Gul Ahmedowi termin dwóch tygodni od daty rozprawy dla przedłożenia uwag tej spółki dotyczących podniesionego w ten sposób zarzutu niedopuszczalności (wraz z dowodami z dokumentów, które uzasadniałyby zachowywanie przez skarżącą interesu prawnego w uzyskaniu sądowego rozstrzygnięcia sprawy).

16. Gul Ahmed przedstawił swoje uwagi pismem z dnia 10 grudnia 2015 r., w którym stwierdził, że wciąż zachowuje interes prawny w niniejszej sprawie. Wskazał na pięć następujących podstaw: (i) jego interes w odzyskaniu kosztów postępowania od Rady, (ii) możliwość wniesienia w przyszłości powództwa odszkodowawczego w celu uzyskania naprawienia szkody wyrządzonej przez brak rozstrzygnięcia sprawy przez sądy Unii w rozsądnym terminie, (iii) szansę na uzyskanie przez tę spółkę zwrotu zapłaconego ostatecznego cła antydumpingowego, (iv) swój interes w zapewnieniu, by podobne naruszenie prawa nie powtórzyło się w przyszłości, oraz (v) możliwość wniesienia w przyszłości powództwa odszkodowawczego w związku ze szkodą spowodowaną przez sporne rozporządzenie.

17. Komisja i Rada przedstawiły swoje stanowiska w pismach z dnia 6 i 20 stycznia 2016 r. Zasadniczo wniosły one, by Sąd oddalił argumentację podniesioną przez Gul Ahmed i orzekł, że spółka ta utraciła wszelki interes prawny w sprawie. W związku z tym postępowanie należało umorzyć.

Zaskarżony wyrok i odwołanie

18. Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2016 r., T-199/04 RENV, Gul Ahmed Textile Mills/Rada, Sąd orzekł, że: (i) podnoszony interes dotyczący odzyskania kosztów postępowania od Rady, (ii) podnoszona możliwość wniesienia w przyszłości powództwa odszkodowawczego w celu uzyskania naprawienia szkody spowodowanej przez brak rozstrzygnięcia sprawy przez sądy Unii w rozsądnym terminie, (iii) podnoszony interes w zapewnieniu, by podobne naruszenie prawa nie powtórzyło się w przyszłości oraz (iv) podnoszony interes w odbudowaniu reputacji Gul Ahmedu nie uzasadniały interesu prawnego tej spółki w sprawie. Orzekł on także, że (v) podnoszona możliwość uzyskania zwrotu zapłaconego ostatecznego cła antydumpingowego uzasadniała istnienie takiego interesu, aczkolwiek wyłącznie w odniesieniu do zarzutów pierwszego, czwartego i piątego¹².

19. W związku z powyższym Sąd uznał, że nie było potrzeby rozpatrywania zarzutów drugiego i trzeciego, i zbadał zatem jedynie zarzuty pierwszy, czwarty i piąty. Sąd doszedł do wniosku, że były one bezpodstawne, i w konsekwencji oddalił skargę w całości.

20. W swoim odwołaniu Gul Ahmed wnosi do Trybunału o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty w zakresie wszystkich podniesionych zarzutów, ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd w celu wydania orzeczenia co do istoty sprawy. W swoim odwołaniu skarżąca podnosi dwa zarzuty.

¹⁰ Czyli pięć lat od zdarzenia wywołującego szkodę.

¹¹ Zgodnie z art. 121 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiającego unijny kodeks celny (Dz.U. 2013, L 269, s. 1) wniosek o zwrot musi zostać złożony w terminie trzech lat od dnia powiadomienia o długu celnym.

¹² Zwracam uwagę, że lista podstaw zbadanych przez Sąd nie jest zupełnie taka sama jak lista podstaw przedstawiona przed Sądem przez Gul Ahmed. Wróć do tej niespójności w dalszej części niniejszej opinii (zob. pkt 103 i 107 poniżej).

21. Po pierwsze, Gul Ahmed twierdzi, że Sąd naruszył prawo, uznając, że Gul Ahmed nie posiada już interesu w kontynuowaniu postępowania w odniesieniu do drugiego i trzeciego z zarzutów skargi, i nie przedstawiając należytego uzasadnienia w tym zakresie. Po drugie, Gul Ahmed przedstawia szereg argumentów na rzecz tezy, że Sąd dopuścił się szeregu naruszeń prawa, odrzucając pierwsze dwie części zarzutu piątego.

22. Komisja i Rada wnoszą do Trybunału o odrzucenie odwołania jako niedopuszczalnego lub, ewentualnie, oddalenie go jako bezzasadnego.

23. Na rozprawie w dniu 25 stycznia 2018 r. Gul Ahmed, Rada i Komisja przedstawiły uwagi ustne.

24. Zgodnie z wnioskiem Trybunału w niniejszej opinii ograniczę się do zbadania zarzutu pierwszego.

Ocena

Ogólne uwagi na temat pojęcia interesu prawnego

25. Wymóg posiadania interesu prawnego we wniesieniu skargi o stwierdzenie nieważności, tak jak jest on interpretowany przez Sąd w zaskarżonym wyroku, narzuca ściśle kryteria. W tym celu Gul Ahmed powinien, gdyby zastosować rozumowanie Sądu, nie tylko wnieść skargę o stwierdzenie nieważności, lecz także wnieść powództwo odszkodowawcze w celu naprawienia szkody spowodowanej przez sporne rozporządzenie oraz wszcząć postępowanie przed właściwymi organami krajowymi w celu uzyskania zwrotu ceł antydumpingowych zapłaconych w różnych okresach.

26. Upływ czasu doprowadził do wygaśnięcia rozporządzenia, którego stwierdzenia nieważności domagał się Gul Ahmed, a także do przedawnienia roszczenia odszkodowawczego lub roszczenia o zwrot zapłaconych ceł. Czy Gul Ahmed mimo to wciąż zachowuje interes prawny w prowadzeniu postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności?

27. Moim zdaniem skarżący w takiej sytuacji zobowiązany jest do zachowania ostrożności i czujności. Innymi słowy, powinien on uważnie śledzić zmiany swojej sytuacji prawnej zachodzące wraz z upływem czasu i podejmować takie dodatkowe kroki, które mogą być konieczne do zachowania interesu prawnego w prowadzeniu postępowania. W przeciwnym razie naraża się on na ryzyko podniesienia przez stronę przeciwną i uwzględnienia przez sąd zarzutu, że nie posiada on już interesu prawnego do dalszego działania w sprawie.

28. Z tej perspektywy skuteczna skarga o stwierdzenie nieważności musi koniecznie poprzedzać *usunięcie* poniesionej szkody. W większości przypadków sama w sobie nie wystarczy jednak do naprawienia szkody. Wymaga to wniesienia powództwa odszkodowawczego. Nie oznacza to jednak, że pierwsza skarga (o stwierdzenie nieważności) jest zależna od powództwa odszkodowawczego. Wbrew sugestii Gul Ahmedu, odrębna, lecz powiązana natura tych postępowań nie prowadzi do zakłócenia systemu środków prawnych, które traktat oddaje do dyspozycji jednostek.

29. Przesłanki dopuszczalności skargi o stwierdzenie nieważności zostały wyliczone w art. 263 TFUE. Wymagają one między innymi, by (i) akt będący przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności „zmierzał do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich”, (ii) skarżący miał legitymację procesową wynikającą z faktu, że dany akt dotyczy go bezpośrednio i indywidualnie, oraz (iii) skarga została wniesiona w terminie wyznaczonym w tym artykule¹³. W niniejszej sprawie nie ma wątpliwości, że pierwsza z powyższych przesłanek została spełniona w odniesieniu do rozporządzenia nr 397/2004. Jeżeli chodzi o drugą przesłankę, twierdzenie, że rozporządzenie nr 397/2004 dotyczyło

¹³ Zobacz akapity pierwszy, czwarty i ostatni art. 263 TFUE.

Gul Ahmedu bezpośrednio i indywidualnie, nie zostało podane w wątpliwości na żadnym z etapów postępowania. W istocie, sporne rozporządzenie wymienia Gul Ahmed jako jednego z pakistańskich producentów, których dotyczy postępowanie antydumpingowe, a spółka ta twierdzi, że na przywóz jej produktów do Unii zostało nałożone wysokie cło. W odniesieniu do trzeciej przesłanki nie jest kwestionowane, że Gul Ahmed wniósł skargę o stwierdzenie nieważności w terminie wskazanym w art. 263 TFUE.

30. Jednakże spełnienie wszystkich przesłanek wskazanych w art. 263 TFUE nie jest wystarczające. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem skarga o stwierdzenie nieważności wniesiona przez osobę fizyczną lub prawną jest dopuszczalna jedynie w zakresie, w jakim osoba ta ma interes prawny w stwierdzeniu nieważności zaskarżonego aktu. Stwierdzenie nieważności musi samo w sobie wywoływać skutki prawne, tak że strona skarżąca będzie mogła uzyskać korzyść w wyniku uwzględnienia skargi¹⁴. W niniejszej sprawie nie ma sporu co do tego, że Gul Ahmed spełniał ten wymóg w momencie wniesienia skargi o stwierdzenie nieważności.

31. Przesłanka interesu prawnego, chociaż nie została wymieniona w art. 263 TFUE, stanowi warunek dopuszczalności analizowany przez sądy Unii odrębnie od warunków, o których mowa w tym przepisie¹⁵. Wynika to z inspiracji ogólną instytucją prawa procesowego wspólną dla państw członkowskich, która służy zapobieganiu masowemu napływowi spraw sądowych wszczynanych „w interesie publicznym”, co niosłoby ze sobą ryzyko zamienienia skargi o stwierdzenie nieważności w rodzaj *actio popularis*.

32. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem interes prawny w odniesieniu do przedmiotu skargi musi istnieć na etapie wnoszenia owej skargi (w innym wypadku będzie ona niedopuszczalna) i aż do momentu wydania orzeczenia kończącego sprawę, pod rygorem umorzenia postępowania¹⁶. Interes musi być istniejący i aktualny¹⁷.

33. Rozporządzenie nr 397/2004 wygasło w dniu 4 marca 2009 r. Nie pozbawia to jednak celowości niniejszego postępowania, zważywszy, że wygaśnięcie to miało skutek *ex nunc*, a zatem jego skutki nie były równoważne tym, które wynikałyby co do zasady ze stwierdzenia nieważności¹⁸.

34. Jak jasno wynika z orzecznictwa, interes skarżącego niekoniecznie przestaje istnieć ze względu na to, że sporny akt prawny nie wywiera już skutków na przyszłość¹⁹. Gdy odnośny akt przestał wywoływać skutki w trakcie postępowania, Trybunał musi ocenić interes prawny skarżącego w świetle konkretnych okoliczności, przy uwzględnieniu w szczególności skutków zarzucanej niezgodności z prawem oraz charakteru szkody, której poniesienie się podnosi²⁰. Interes prawny może być

14 Wyrok z dnia 17 września 2015 r., Mory i in./Komisja, C-33/14 P, EU:C:2015:609, pkt 55.

15 Zobacz opinia rzecznika generalnego P. Mengozziego w sprawie Mory i in./Komisja, C-33/14 P, EU:C:2015:409, pkt 23.

16 Wyroki: z dnia 24 czerwca 1986 r., AKZO Chemie i AKZO Chemie UK/Komisja 53/85, EU:C:1986:256, pkt 21; z dnia 17 września 2015 r., Mory i in./Komisja, C-33/14 P, EU:C:2015:609, pkt 57. Zobacz także, w kontekście odwołania, wyroki: z dnia 19 października 1995 r., Rendo i in./Komisja, C-19/93 P, EU:C:1995:339, pkt 1; z dnia 7 czerwca 2007 r., Wunenburger/Komisja, C-362/05 P, EU:C:2007:322, pkt 42 (zwany dalej „wyrokiem Wunenburger”).

17 Zobacz podobnie wyroki: z dnia 17 września 2009 r., Komisja/Koninklijke FrieslandCampina, C-519/07 P, EU:C:2009:556, pkt 65; z dnia 26 lutego 2015 r., Planet/Komisja, C-564/13 P, EU:C:2015:124, pkt 34.

18 Wyroki: z dnia 27 czerwca 2013 r., Xeda International i Pace International/Komisja, C-149/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:433, pkt 32; z dnia 23 grudnia 2015 r., Parlament/Rada, C-595/14, EU:C:2015:847, pkt 23.

19 Zobacz podobnie wyrok z dnia 1 października 1998 r., Langnese-Iglo/Komisja, C-279/95 P, EU:C:1998:447, w którym Trybunał orzekł, że utrata mocy obowiązującej przez sporny akt prawny nie umniejsza potrzeby ostatecznego rozstrzygnięcia sporu co do zgodności z prawem i zakresu jego przepisów w celu określenia jego skutków prawnych w okresie poprzedzającym jego wygaśnięcie (pkt 71). Podobnie, interes prawny może trwać pomimo tego, że zaskarżony akt jest bezskuteczny [z powodu upływu czasu] (wyrok Wunenburger, pkt 41–62), został uchylony (wyrok z dnia 12 grudnia 2006 r., Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran/Rada, T-228/02, EU:T:2006:384, pkt 34, 35) lub zastąpiony innym (wyrok z dnia 7 października 2009 r., Vischin/Komisja, T-420/05, EU:T:2009:391, pkt 58–63), nie znajduje już zastosowania (wyrok z dnia 26 kwietnia 1988 r., Apesco/Komisja, 207/86, EU:C:1988:200, pkt 16) lub został w całości implementowany i wywarł już wszystkie zamierzone skutki (wyrok z dnia 24 czerwca 1986 r., AKZO Chemie i AKZO Chemie UK/Komisja, 53/85, EU:C:1986:256, pkt 21).

20 Wyrok z dnia 23 grudnia 2015 r., Parlament/Rada, C-595/14, EU:C:2015:847, pkt 18 i przytoczone tam orzecznictwo.

uzasadniony ze względu na szkodę, której poniesienia w przyszłości obawia się skarżący. Wspomniana szkoda może przybierać różne formy, na przykład niepożądane nałożenie nowych opłat, ograniczenie możliwości w zakresie działalności gospodarczej czy też ograniczenie rozwoju potencjalnych nowych produktów.

35. W zaskarżonym wyroku Sąd orzekł, że interes prawny Gul Ahmedu przestał istnieć w trakcie postępowania w odniesieniu do niektórych części jego skargi, to jest zarzutów drugiego i trzeciego.

36. Czy dokonanie wykładni pojęcia interesu prawnego w ten sposób, że mógłby on wygasnąć jedynie w wyniku upływu czasu, a wraz z nim wygasłoby prawo skarżącego do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd, byłoby uzasadnione?

37. Co do zasady odrzucam takie podejście.

38. Wykładnia taka prowadziła do tego, że czas trwania postępowania, który co do zasady nie jest zależny od skarżącego²¹, mógłby pozbawić skarżącego prawa do środka prawnego przez sądem. Mogłaby ona prowadzić do sporadycznych naruszeń zasady równości wobec prawa, w zależności od czasu trwania postępowania. Mogłaby niewątpliwie także zachęcać strony pozwane do przyjęcia taktyki opóźniania postępowania w nadziei na uniemożliwienie kontroli prawnej.

39. Byłoby to równoznaczne zaakceptowaniu, że akty przyjęte przez instytucje, mające ograniczone skutki w czasie i wygasające po wniesieniu skargi o stwierdzenie nieważności, lecz przed wydaniem przez sąd odpowiedniego wyroku, unikałyby wszelkiej kontroli ze strony sądów unijnych²².

40. W precedensowej sprawie *Les Verts/Parlament*²³ Trybunał stwierdził, że Unia jest wspólnotą opartą na rządach prawa, co oznacza, że ani jej państwa członkowskie, ani jej instytucje nie mogą unikać kontroli tego, czy przyjęte przez nie środki są zgodne z podstawowym aktem konstytucyjnym, jakim jest traktat, oraz z aktami prawnymi opartymi na nim²⁴.

41. Opisana powyżej sytuacja byłaby sprzeczna zarówno z orzecnictwem, jak i z duchem art. 263 TFUE, na podstawie którego sądy unijne kontrolują zgodność z prawem aktów przyjętych przez instytucje, zmierzających do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich²⁵.

42. Kwestia interesu prawnego ma zatem znaczenie konstytucyjne i powinna zostać umieszczona w szerszym kontekście podstawowego prawa do skutecznej ochrony sądowej, o którym mowa w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej²⁶.

43. Moim zdaniem wszystkie te elementy przemawiają za przyjęciem szerokiej wykładni pojęcia interesu prawnego²⁷.

21 W niniejszej sprawie, poza okresem niemal dwóch lat, kiedy postępowanie było zawieszono na wniosek skarżącego (od dnia 15 października 2004 r. do dnia 7 września 2006 r.), długość trwania postępowania nie może zostać przypisana Gul Ahmedowi.

22 Zobacz wyrok z dnia 18 marca 2009 r., *Shanghai Excell M&E Enterprise i Shanghai Adeptech Precision/Rada*, T-299/05, EU:T:2009:72, pkt 56 (zwany dalej „wyrokiem Shanghai Excell”).

23 Wyrok z dnia 23 kwietnia 1986 r., 294/83, EU:C:1986:166, pkt 23 (zwany dalej „wyrokiem Les Verts”).

24 Powinam także zauważyć, że w wyroku *Les Verts* Trybunał wypowiedział słynne zdanie: „traktat ustanawia *zupelny system srodkow prawnych i procedur* w celu powierzenia Trybunałowi Sprawiedliwości kontroli zgodności z prawem aktów instytucji” (zob. pkt 23 tego wyroku, wyróżnienie moje).

25 Co trafnie zauważył Sąd w wyroku w wyroku *Shanghai Excell*, pkt 57.

26 Dz.U. 2010, C 83, s. 389 (zwana dalej „kartą”).

27 Trybunał przyjął takie liberalne podejście w licznych orzeczeniach. Wyrok z dnia 17 kwietnia 2008 r., *Flaherty i in./Komisja*, C-373/06 P, C-379/06 P i C-382/06 P, EU:C:2008:230, jest znaczącym przykładem. Jeden z komentatorów dostrzega w nim „podejście liberalne, sprzyjające zapewnieniu dostępu do sądu”. Zobacz S. Van Raepensbuch, *Le recours en annulation*, w: *Les recours des particuliers devant le juge de l'Union européenne*, Bruylant, Brussels 2012, s. 47.

44. Nie zgadzam się z argumentacją Rady i Komisji, że przyjęcie takiej wykładni prowadzi do groźby przekształcenia skargi o stwierdzenie nieważności w *actio popularis*. W systemach prawa krajowego wielu państw członkowskich wąska wykładnia pojęcia interesu prawnego może rzeczywiście służyć ochronie sądowego systemu wymiaru sprawiedliwości przed napływem bardzo licznych skarg do sądu²⁸. W unijnym prawie procesowym rolę taką pełnią także ścisłe warunki co do legitymacji procesowej wskazane w art. 263 TFUE.

45. Podobnie jak rzecznik generalny M. Bobek uważam, że kwestia istnienia „interesu prawnego” nie powinna być manipulowana dla potrzeb zapewnienia określonego wolumenu sporów prawnych²⁹. Przesłanka ta powinna być raczej odczytywana w duchu demokratycznym i w świetle praw człowieka³⁰. Zgadzam się także z rzecznik generalną J. Kokott, która opowiedziała się przeciwko stawianiu *nadmiernych wymagań* dla wykazania interesu prawnego w sytuacjach, gdy spełnione są już rygorystyczne przesłanki z hipotez drugiej lub trzeciej art. 263 akapit czwarty TFUE³¹.

46. Perspektywa osobistego zysku lub korzyści w przypadku wygrania sprawy przed sądami Unii ma decydujące znaczenie dla ustalenia istnienia interesu prawnego. Jednakże kryterium to jest może nadmiernie subiektywne i zmienne, jako że brakuje mu jakiegokolwiek wyraźnego progu bądź miernika dla oceny pozytywnego wpływu, jaki wygranie sprawy powinno wyrzucić na sytuację strony skarżącej³².

47. Ocena interesu prawnego może zostać przeprowadzona tylko w indywidualnych przypadkach, in concreto, biorąc pod uwagę wszystkie skutki, jakie stwierdzenie nieważności spornego aktu może mieć dla indywidualnej sytuacji strony skarżącej. Rzecznik generalny N. Wahl zauważył w tym kontekście, że Trybunał powstrzymuje się od przyjęcia zbyt ograniczającej definicji „zachowania interesu prawnego”³³. Zgadzam się z wyrażonym już przez rzecznika generalnego M. Bobeka poglądem, zgodnie z którym wykazanie interesu prawnego nie powinno wymagać od strony skarżącej niczego więcej poza uprawdopodobnieniem negatywnego oddziaływania na nią kwestionowanego aktu (co zakłada istnienie indywidualnej korzyści ze stwierdzenia nieważności tego aktu), i podzielam tenże pogląd³⁴. Wykroczenie ponad ten standard dowodu może prowadzić do wymagania od strony skarżącej, by dowiodła niemożliwego³⁵.

48. W tym względzie należy stwierdzić, że stopień prawdopodobieństwa lub wiarygodność uzyskania korzyści nie powinny mieć wielkiego znaczenia³⁶. Rozmiar tej potencjalnej korzyści także powinien być nieistotny. W szczególności, jeżeli korzyść zależy od przyszłego powodztwa odszkodowawczego, sądy Unii nie powinny brać pod uwagę meritum takiego powodztwa i szans na jego uwzględnienie. Jedynie czysto hipotetyczne i niepewne perspektywy uzyskania korzyści w przyszłości powinny dyskwalifikować stronę skarżącą³⁷, podczas gdy przyszłe korzyści, które mogłyby w racjonalnej ocenie zostać uzyskane w normalnych warunkach, będą uzasadniały istnienie interesu prawnego³⁸.

28 Zobacz pkt 31 powyżej.

29 Zobacz opinia rzecznika generalnego M. Bobeka w sprawie Binca Seafoods/Komisja, C-268/16 P, EU:C:2017:444, pkt 95.

30 Zobacz O. Renaudie, *L'intérêt à agir devant le juge administratif*, Berger-Levrault, Paris 2015, s. 43, który zwraca uwagę na potrzebe „demokratycznego odczytania” przesłanki interesu prawnego „na nowo w świetle praw człowieka”.

31 Zobacz opinia rzecznik generalnej J. Kokott w sprawie Telefónica/Komisja, C-274/12 P, EU:C:2013:204, pkt 86.

32 F. Mariatte, D. Ritleng, *Contentieux de l'Union européenne 1.*, w: *Annulation, exception d'illégalité*, Lamy, Paris 1998, s. 108.

33 Zobacz jego opinia w sprawie Komisja/Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, EU:C:2016:693, pkt 38.

34 Zobacz jego opinia w sprawie Binca Seafoods/Komisja, C-268/16 P, EU:C:2017:444, pkt 93.

35 Innymi słowy, probatio diabolica. Zobacz podobnie wyrok z dnia 11 kwietnia 2013 r., Mindo/Komisja, C-652/11 P, EU:C:2013:229, pkt 50.

36 W niektórych przypadkach sądy unijne odwoływały się do tego kryterium, nie wyciągając z niego jednak żadnych konkretnych wniosków. Zobacz na przykład postanowienie z dnia 6 lipca 2011 r., Petroci/Rada, T-160/11, niepublikowane, EU:T:2011:334, pkt 23.

37 K. Lenaerts, I. Maselis, K. Gutman, *EU Procedural Law*, Oxford 2014, s. 360. Zobacz także wyroki: z dnia 19 lipca 2012 r., Rada/Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group, C-337/09 P, EU:C:2012:471, pkt 50; z dnia 21 stycznia 1987 r., Strogili/Trybunał Obrachunkowy, 204/85, EU:C:1987:21, pkt 11; z dnia 30 kwietnia 1998 r., Cityflyer Express/Komisja, T-16/96, EU:T:1998:78, pkt 30.

38 W kontekście cel antydumpingowych Sąd często dokonywał szerokiej wykładni tego kryterium. Zobacz na przykład wyroki: z dnia 29 czerwca 2000 r., Medici Grimm/Rada, T-7/99, EU:T:2000:175, pkt 54–56; z dnia 28 lutego 2017 r., Canadian Solar Emea i in./Rada, T-162/14, niepublikowany, EU:T:2017:124, pkt 47.

49. Nie sądzę, by przyjęcie liberalnego podejścia miało doprowadzić Trybunał do sytuacji, w której będzie on wydawał opinie doradcze w odniesieniu do ogólnych bądź hipotetycznych zagadnień³⁹. Trybunał nie powinien także, ze względów prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości, ekonomii procesowej czy praktycznej przydatności, posługiwać się „językiem dopuszczalności” w celu uniknięcia obowiązku rozpatrzenia sprawy co do meritum⁴⁰. Kiedy strona skarżąca wykazała wystarczający interes prawny w momencie wniesienia skargi, jak zrobił to Gul Ahmed w niniejszej sprawie, Trybunał powinien w sposób skrupulatny sprawdzić uzasadnienie zarzutu, zgodnie z którym strona ta następnie utraciła ów interes.

50. Mając na uwadze powyższe, przejdę teraz do zbadania, czy Gul Ahmed zachowuje w niniejszej sprawie interes prawny.

Dopuszczalność odwołania

51. Rada wnosi do Trybunału o uznanie określonych części odwołania za niedopuszczalne w zakresie, w jakim zawierają one wnioski o ponowne zbadanie ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd i powtarzają zarzuty podniesione przed Sądem.

52. Prawdą jest, że odwołanie nie jest w pełni precyzyjne i, jak słusznie zauważa Rada, czasami ogranicza się do argumentów już podniesionych przed Sądem⁴¹.

53. Niemniej jednak jest jasne, że Gul Ahmed kwestionuje wykładnię i zastosowanie prawa Unii przez Sąd, co oznacza, że kwestie prawne badane w pierwszej instancji mogą być rozpatrywane ponownie w ramach odwołania⁴². Ponadto Gul Ahmed zarzucił, chociaż w sposób ogólny, niewystarczający charakter uzasadnienia wyroku Sądu. Twierdzenie to samo w sobie stanowi zagadnienie prawne, które jako takie może podlegać kontroli sądowej w ramach odwołania⁴³.

54. Poza tym Trybunał nie jest związany wyłącznie argumentacją stron, lecz może w stosownym przypadku – poza tą argumentacją – zastosować do przedstawionego w postępowaniu stanu faktycznego przepisy prawa znajdujące zastosowanie do rozstrzygnięcia danego sporu. W przeciwnym razie mógłby być zmuszony w niektórych okolicznościach do oparcia swojego rozstrzygnięcia na błędnych ustaleniach prawnych⁴⁴.

55. Proponuję zatem, by Trybunał zbadał argumenty podniesione przez Gul Ahmed co do meritum w zakresie, w jakim odnoszą się one do zagadnień prawnych i nie podają w wątpliwość ustaleń i ocen okoliczności faktycznych dokonanych przez Sąd⁴⁵.

39 Zobacz S. Van Raepensbuch, *Le recours en annulation*, w: *Les recours des particuliers devant le juge de l'Union européenne*, Bruylant, Brussels 2012, s. 47. Zobacz także opinia rzecznik generalnej J. Kokott w sprawach połączonych Włochy/Komisja, C-138/03, C-324/03 i C-431/03, EU:C:2005:387, pkt 41; opinia rzecznika generalnego P. Mengozziego w sprawie Mory i in./Komisja, C-33/14 P, EU:C:2015:409, pkt 28.

40 Zobacz podobnie G. Wicker, *La légitimité d'intérêt à agir*, w: *Études sur le droit de la concurrence et quelques thèmes fondamentaux: mélanges en l'honneur d'Yves Serra*, Dalloz 2006, s. 460.

41 Gul Ahmed, jakkolwiek wskazał jako dotknięte naruszeniami prawa pkt 42–60 zaskarżonego wyroku, to w odpowiedzi na pytanie dotyczące tej kwestii zadane na rozprawie przyznał jednak, że odwołanie w istocie odnosi się wyłącznie do pkt 49 i 55–60.

42 Wyrok z dnia 12 września 2006 r., Reynolds Tobacco i in./Komisja, C-131/03 P, EU:C:2006:541, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo.

43 Wyrok z dnia 26 maja 2016 r., Rose Vision/Komisja, C-224/15 P, EU:C:2016:358, pkt 26.

44 Postanowienie z dnia 27 września 2004 r., UER/M6 i in., C-470/02 P, niepublikowane, EU:C:2004:565, pkt 69; wyroki: z dnia 21 września 2010 r., Szwecja i in./API i Komisja, C-514/07 P, C-528/07 P i C-532/07 P, EU:C:2010:541, pkt 65–67; z dnia 5 października 2009 r., Komisja/Roodhuijzen, T-58/08 P, EU:T:2009:385, pkt 34–37.

45 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 16 lipca 2009 r., Komisja/Schneider Electric, C-440/07 P, EU:C:2009:459, pkt 193.

Aspekty proceduralne dotyczące podnoszonego braku utrzymywania się interesu prawnego

56. Gul Ahmed podnosi, że art. 129 regulaminu postępowania przed Sądem, który wymaga wykazania istnienia interesu prawnego w momencie wniesienia skargi, nie może stanowić podstawy do wymagania tego od strony skarżącej na późniejszym etapie. W związku z tym, gdy strona skarżąca wykazała swój interes prawny w momencie wniesienia skargi, zwolniona jest ona z ciężaru wykazania utrzymywania się tego interesu w trakcie postępowania.

57. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że to na stronie skarżącej spoczywa ciężar wykazania jej interesu prawnego⁴⁶. Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że Trybunał może na każdym etapie postępowania ustalić, czy strona skarżąca wciąż zachowuje interes prawny, zarówno na wniosek strony przeciwnej (czy innej zainteresowanej strony), jak i z urzędu⁴⁷.

58. Jednakże gdy strona skarżąca wykazała, że spełnia wszystkie przesłanki dopuszczalności złożenia skargi⁴⁸, jak uczynił to Gul Ahmed, należy moim zdaniem przyjąć *domniemanie*, że spełnia je ona w dalszym ciągu w toku postępowania.

59. Domniemanie to będzie znajdować zastosowanie, dopóki nie zostanie zakwestionowane. W związku z tym strona skarżąca *nie* ma obowiązku, by przedkładać materiały dowodowe (przykładowo) co dwa miesiące w celu wykazania, że wciąż ma ona interes prawny, i w celu „potwierdzenia” swojej pierwotnej skargi. Przepis proceduralny ustanawiający taki wymóg nie nadawałby się do zastosowania.

60. Jest jednakże dopuszczalne, by strona przeciwna na każdym etapie postępowania podejmowała próbę obalenia tego domniemania. Ponieważ taki zarzut zbliżony jest do skargi wzajemnej przeciwko stronie skarżącej, to *strona przeciwna* powinna wskazać, w sposób precyzyjny i udokumentowany, dokładne uzasadnienie dla tego zarzutu⁴⁹. Uzasadnione jest to ze względu na fakt, że strona skarżąca powinna móc się zapoznać z argumentacją podnoszoną przeciwko niej. Nie można oczekiwać od niej, by samodzielnie próbowała antycypować przyszłe zgłoszenie zarzutu i odnosiła się do wszystkich potencjalnych argumentów z wyprzedzeniem. W związku z tym Trybunał nie powinien uwzględnić samego zarzutu dotyczącego utracenia interesu prawnego⁵⁰.

61. W systemie postępowania (takim jak znajdujący zastosowanie przed sądami unijnymi), który w znacznej mierze opiera się na procedurze pisemnej, oczekiwanie, by tego rodzaju zarzut został zgłoszony na piśmie, powinno być normą. Jeżeli – tak jak w niniejszej sprawie – zarzut jest najpierw zgłoszony ustnie w trakcie rozprawy, moim zdaniem sąd powinien zwykle wyznaczyć termin, w którym *strona zgłaszająca zarzut* (to jest strona przeciwna) powinna być zobowiązana do formalnego złożenia odnośnego zarzutu, wraz z określeniem jego precyzyjnego zakresu oraz przedstawieniem wymaganych dowodów na jego poparcie w celu uprawdopodobnienia, że strona skarżąca rzeczywiście utraciła interes prawny w sprawie.

46 Zobacz podobnie postanowienie z dnia 31 lipca 1989 r., S/Komisja, 206/89 R, EU:C:1989:333, pkt 8; wyrok z dnia 4 czerwca 2015 r., Andechser Molkerei Scheitz/Komisja, C-682/13 P, niepublikowany, EU:C:2015:356, pkt 27.

47 Zobacz podobnie wyrok z dnia 19 października 1995 r., Rendo i in./Komisja, C-19/93 P, EU:C:1995:339, pkt 13; postanowienie z dnia 17 października 2005 r., First Data i in./Komisja, T-28/02, EU:T:2005:357, pkt 36, 37. Zobacz także przykładowo sprawy, w których Sąd rozważał tę kwestię z urzędu – wyroki: z dnia 7 marca 2013 r., Acino/Komisja, T-539/10, niepublikowany, EU:T:2013:110, pkt 29–46; z dnia 10 kwietnia 2013 r., GRP Security/Trybunał Obrachunkowy, T-87/11, niepublikowany, EU:T:2013:161, pkt 43–49.

48 Zobacz pkt 29 i 30 powyżej.

49 Zgodnie z zasadą *necessitas probandi incumbit ei qui agit*. Zobacz podobnie wyrok z dnia 18 lipca 2006 r., Rossi/OHIM, C-214/05 P, EU:C:2006:494, pkt 23.

50 Zobacz podobnie opinia rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie Komisja/Infront WM, C-125/06 P, EU:C:2007:611, pkt 71–73; a także wyrok z dnia 13 marca 2008 r. w tej sprawie (EU:C:2008:159, pkt 56); postanowienie z dnia 8 kwietnia 2008 r., Saint-Gobain Glass Deutschland/Komisja, C-503/07 P, EU:C:2008:207, pkt 51; wyrok z dnia 11 maja 2010 r., PC-Ware Information Technologies/Komisja, T-121/08, EU:T:2010:183, pkt 36. Zobacz także podobnie F. Clausen, *Les moyens d'ordre public dans le contentieux relevant de la Cour de justice de l'Union européenne*, Université Paris II, 2017, w przygotowaniu do publikacji przez Bruylant, s. 509.

62. Gdy powyższy wymóg zostanie spełniony przez stronę przeciwną, ciężar dowodu ulega odwróceniu i spoczywa na stronie skarżącej, której należy zapewnić rozsądną możliwość przedstawienia swojej sprawy w warunkach niestawiających jej w wyraźnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej⁵¹. Na podstawie zasady równości stron, która stanowi dopełnienie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, Trybunał powinien wyznaczyć stronie skarżącej termin, w którym może ona kwestionować podniesiony zarzut, i może następnie wyznaczyć termin, w którym inne zainteresowane strony mogą przedstawić swoje uwagi na piśmie w odniesieniu do przedłożonych stanowisk⁵².

63. Gdy Trybunał otrzyma uwagi obydwu stron, musi on przeanalizować podniesione argumenty wraz z materiałami złożonymi na ich poparcie, a następnie wydać rozstrzygnięcie⁵³.

64. Jednakże niniejsza sprawa nie przebiegała zgodnie z zarysowanym powyżej schematem. W czasie rozprawy przed Sądem w dniu 25 listopada 2015 r. Rada i Komisja przedstawiły ustne uwagi, zgodnie z którymi Gul Ahmed utracił interes prawny w trakcie postępowania ze względu na wygaśnięcie spornego rozporządzenia i przedawnienie wszelkich roszczeń odszkodowawczych. Jednocześnie Komisja wskazała szereg podstaw, które mogłyby potencjalnie uzasadnić istnienie interesu prawnego, a następnie przedstawiła rozbudowaną argumentację opartą na analizie orzecznictwa w celu wykazania, że zdaniem Komisji żadna z tych podstaw nie uzasadniałaby istnienia interesu prawnego w przypadku Gul Ahmedu⁵⁴. Sąd następnie wyznaczył Gul Ahmedowi dwutygodniowy termin na przedłożenie uwag tej spółki, po czym umożliwił Radzie i Komisji odniesienie się do tych uwag. Wszystkie strony złożyły swoje uwagi w wyznaczonym terminie.

65. Czy przebieg postępowania w niniejszej sprawie należy uznać za wadliwy ze względu na naruszenie ogólnych reguł, na które wskazałam w pkt 61–63 powyżej?

66. Moim zdaniem zarzut podniesiony przez instytucje został odpowiednio uzasadniony na samej rozprawie (bez sprzeciwu ze strony Gul Ahmedu). Gul Ahmed znalazł się zatem w sytuacji, w której mógł wyrazić swój pogląd na temat zgłoszonego zarzutu dotyczącego swojego interesu prawnego. Rzeczywiście, w normalnych okolicznościach należałoby oczekiwać, by tego rodzaju poważny zarzut został zgłoszony na piśmie. Jednakże Gul Ahmed nigdy nie zwrócił się do Sądu o nakazanie stronom zgłaszającym zarzut, by to uczyniły, ani nie wyraził żadnych zastrzeżeń co do zastosowanej następnie procedury. W takich okolicznościach moim zdaniem przeprowadzone przez Sąd improwizowane postępowanie nie doprowadziło do naruszenia prawa Gul Ahmedu do obrony.

67. W świetle powyższych rozważań dochodzę do wniosku, że Sąd nie naruszył przepisów proceduralnych dotyczących ciężaru dowodu ani zasady równości stron.

Czy Gul Ahmed ma interes prawny w celu zapobieżenia ryzyku powtarzania się naruszeń prawa w przyszłości?

68. Gul Ahmed podnosi, że podnoszone błędy w obliczeniach marginesu dumpingu przez instytucje nie są właściwe tylko dla konkretnej sprawy, lecz mogą powtarzać się w przyszłości. Twierdzi, że w związku z tym uzasadnione jest jego dalsze działanie w postępowaniu w celu zapobieżeniu powtórnemu naruszeniu prawa przez Radę w przyszłości.

51 Wyrok z dnia 6 listopada 2012 r., *Otis i in.*, C-199/11, EU:C:2012:684, pkt 71, 72.

52 W tym celu Sąd uprawniony jest do zastosowania określonych środków organizacji postępowania zgodnie z art. 88–90 regulaminu postępowania przed Sądem.

53 Sekwencja, którą przedstawiłam w punktach poprzedzających, opiera się na procedurze opisanej w art. 130 §§ 1–7 regulaminu postępowania przed Sądem w odniesieniu do wstępnych zarzutów dotyczących dopuszczalności skargi lub właściwości Sądu. Zobacz na przykład postanowienie z dnia 6 września 2011 r., *Inuit Tapiriit Kanatami i in./Parlament i Rada*, T-18/10, EU:T:2011:419.

54 W odpowiedzi na pytania Sądu zadane w trakcie rozprawy pełnomocnik Komisji w postępowaniu przed Sądem przedstawił szczegółowy wywód – *któremu nie zaprzeczył pełnomocnik Gul Ahmedu* – na temat przebiegu sporu o interes prawny, który miał miejsce w czasie rozprawy przed Sądem. Wskazał on, że podstawy te obejmowały przyszłe powództwo odszkodowawcze, wniosek o zwrot ceł antydumpingowych zapłaconych przez powiązanych importerów oraz perspektywę przywrócenia reputacji Gul Ahmedowi.

69. Rada uważa, że takie ryzyko nie istnieje. Po pierwsze, możliwość wszczęcia nowego postępowania w odniesieniu do bawełnianej bielizny pościelowej pochodzącej z Pakistanu jest czysto hipotetyczna. Po drugie, i w każdym razie, zarzucane błędy mają znaczenie ograniczone wyłącznie do tej konkretnej sprawy, ponieważ zastosowana metodologia wynikała z braku jakichkolwiek weryfikowalnych danych w powiązaniu z brakiem współpracy ze strony Gul Ahmedu⁵⁵. Sąd orzekł, że Gul Ahmed nie przedstawił żadnych konkretnych argumentów, i w związku z tym oddalił jego zarzut⁵⁶.

70. Interes prawny strony skarżącej nie musi zniknąć wtedy, gdy sporny akt nie wywołuje już żadnych skutków na przyszłość⁵⁷. Stwierdzenie nieważności samo w sobie może wywołać skutki prawne, w szczególności polegające na zapobiegnięciu powtarzania przez instytucje Unii praktyki objętej skargą⁵⁸. Jednakże ten interes prawny istnieje tylko wtedy, gdy do zarzucanej niezgodności z prawem może dojść ponownie w przyszłości, niezależnie od okoliczności stanu faktycznego sprawy, której dotyczy wniesiona skarga⁵⁹. Przykłady mogą obejmować błędy w interpretacji przepisów prawa Unii w świetle porozumień Światowej Organizacji Handlu (WTO)⁶⁰, w szczególności błędy w zakresie metodologii, kryteriów lub zastosowanych wzorów, w przeciwieństwie do błędów dotyczących oceny poszczególnych okoliczności faktycznych. Wreszcie, strona skarżąca nie musi wykazywać, że takie powtarzające się naruszenia prawa w przyszłości w ramach podobnych postępowań dotyczą jej bezpośrednio⁶¹.

71. W niniejszej sprawie, po pierwsze, fakt, że od czasu wygaśnięcia ostatecznego cła antydumpingowego na przywóz wyrobów włókienniczych Gul Ahmedu do Unii upłynęło wiele lat, nie czyni możliwości wszczęcia kolejnego postępowania czysto hipotetyczną. Przeciwnie, jeżeli będzie się wydawać, że praktyki cenowe pakistańskich producentów bawełnianej bielizny pościelowej ponownie spełniają przesłanki zastosowania przepisów prawa Unii w sprawie ochrony przed przywozem po cenach dumpingowych, mogą one być przedmiotem nowych postępowań.

72. Po drugie, to, że w braku wiarygodnych podstawowych źródeł informacji Rada oparła się na „innej wiarygodnej metodzie” zgodnie z art. 2 ust. 3, 5 i 6 rozporządzenia podstawowego, nie oznacza samo w sobie, że rzekome błędy metodologiczne były istotne tylko dla niniejszej sprawy. Stosując ten przepis, Rada musiała przyjąć określoną metodologię i oprzeć się na określonych kryteriach.

73. Nie jest łatwo wyznaczyć wyraźną granicę pomiędzy potencjalnie powtarzającymi się błędami strony a błędami typowymi jedynie dla pojedynczej sprawy. Określone rozwiązanie mogło zostać zastosowane ad hoc w celu uwzględnienia nowej sytuacji. Mogło ono jednak także oddawać stałą praktykę administracyjną bądź „model”, który został wypracowany przez Komisję w celu radzenia sobie z powtarzającymi się sytuacjami. W tym ostatnim przypadku można oczekiwać, że ów model zostanie powtórnie zastosowany w przyszłości.

74. Moim zdaniem brak wiarygodnych danych ze źródeł podstawowych i brak współpracy podmiotów objętych postępowaniem nie wydają się nowymi problemami w postępowaniach antydumpingowych. Wynika z tego, że co do zasady określone podnoszone błędy, które mogły zostać popełnione w trakcie postępowania, mogą w istocie mieć charakter metodologiczny i w związku z tym może istnieć potencjalne prawdopodobieństwo, że mogą one powtarzać się w przyszłości w podobnych postępowaniach.

55 Zobacz przypis 77 poniżej.

56 Punkt 57 zaskarżonego wyroku.

57 Zobacz orzecznictwo przytoczone w pkt 34 powyżej.

58 Zobacz podobnie wyrok z dnia 3 września 2009 r., Moser Baer India/Rada, C-535/06 P, EU:C:2009:498, zwany dalej „wyrokiem Moser Baer India”, pkt 25.

59 Wyrok Wunenburger, pkt 52.

60 Wyrok z dnia 24 września 2008 r., Reliance Industries/Rada i Komisja, T-45/06, EU:T:2008:398, pkt 43.

61 Chociaż wyroki Wunenburger (pkt 58) i Shanghai Excell (pkt 51, w kontekście ostatecznego cła antydumpingowego) odwołują się do takiego dodatkowego wymogu, wyrok Moser Baer India, pkt 25, odnosi się w sposób abstrakcyjny do ryzyka powtórzenia się w przyszłości jako takiego.

75. Jednakże na rozprawie pełnomocnik Gul Ahmedu podkreślał z całą mocą, że w swoim odwołaniu Gul Ahmed kwestionował w istocie *brak* jakiejkolwiek metodologii i że podnosił on, iż Komisja oparła swoje ustalenia na arbitralnych wyborach dokonanych ad hoc.

76. Tak rozumiane stanowisko Gul Ahmedu nie wskazuje na żadne naruszenie prawa przez Sąd w odniesieniu do uznania podnoszonych błędów Komisji za zależne od okoliczności konkretnej sprawy. Jak trafnie podnoszą Rada i Komisja, stanowisko to sprowadza się do żądania od Trybunału ponownego zbadania faktycznych i merytorycznych argumentów podniesionych przed Sądem, do czego Trybunał nie jest właściwy. W swojej argumentacji Gul Ahmed przyznaje w istocie, że zarzucane błędy *były* zależne od okoliczności konkretnej sprawy. Dochodzę zatem do wniosku, iż Gul Ahmed nie wykazał, że zarzucana niezgodność z prawem może powtórzyć się w przyszłości oraz że Sąd przedstawił w tym zakresie zgodne z prawem uzasadnienie⁶².

Podnoszone częściowe oddalenie trzeciego zarzutu

77. Gul Ahmed podnosi, że Sąd nie przedstawił uzasadnienia w odniesieniu do rzekomego częściowego oddalenia trzeciego zarzutu i nie orzekł w ogóle w odniesieniu do pozostałej części tego zarzutu.

78. Jak trafnie zauważają Rada i Komisja, argumentacja Gul Ahmedu opiera się na oczywiście błędnej interpretacji pkt 58 zaskarżonego wyroku. W punkcie tym Sąd ograniczył się do zidentyfikowania pięciu szczególnych okoliczności niniejszej sprawy w ramach analizy trwania interesu prawnego dotyczącego jej rozstrzygnięcia. Orzekł on, że Gul Ahmed nie miał interesu prawnego w podniesieniu tego zarzutu, i uznał, że nie było zatem potrzeby orzekania w tym względzie.

79. Uważam zatem, że należy oddalić tę część odwołania.

Podnoszone naruszenie zasady ustanowionej w wyroku Shanghai Excell

80. Gul Ahmed wydaje się odczytywać wyrok Shanghai Excell w ten sposób, że z orzeczenia tego wynika, iż uznanie jego skargi za niedopuszczalną prowadziłoby do przyjęcia, że akty, których skutki prawne wygasną po wniesieniu skargi o stwierdzenie ich nieważności, lecz przed wydaniem wyroku w takiej sprawie, mogą zostać wyłączone spod kontroli sądowej, co byłoby sprzeczne z art. 263 TFUE.

81. Takie rozumienie wyroku Shanghai Excell oznaczałoby, że niezależnie od tego, czy inne okoliczności ulegną zmianie, interes prawny należy systematycznie uznawać za wykazany w postępowaniach o stwierdzenie nieważności aktów, których skutki prawne wygasają przed wydaniem wyroku w sprawie ich nieważności. Jak trafnie podnoszą Rada i Komisja, zasada taka nie może zostać wprowadzona z orzecznictwa, a w szczególności z pkt 56 i nast. tego wyroku.

82. Proponuję zatem, by oddalić tę część odwołania.

Czy Sąd uzasadnił swój wyrok w sposób wymagany prawem?

83. Gul Ahmed podnosi, chociaż w sposób ogólny, że Sąd naruszył art. 36 statutu Trybunału Sprawiedliwości, ponieważ zaniechał uzasadnienia oraz nie odniósł się do wszystkich argumentów i dowodów, które strona skarżąca podniosła w celu uzasadnienia, że zachowuje ona interes prawny.

⁶² Wyrok z dnia 26 listopada 2013 r., Groupe Gascogne/Komisja, C-58/12 P, EU:C:2013:770, pkt 37.

84. Omówiłam już adekwatny charakter uzasadnienia przedstawionego przez Sąd w odniesieniu do ryzyka związanego z powtarzaniem się naruszeń prawa w przyszłości⁶³. Poddam więc teraz analizie uzasadnienie przedstawione przez Sąd w zakresie pozostałych podstaw, które Gul Ahmed wskazał w celu wykazania swojego interesu prawnego.

Odzyskanie kosztów postępowania od Rady

85. Gul Ahmed twierdzi, że posiada uzasadniony interes w kontynuowaniu postępowania w celu odzyskania kosztów. W zaskarżonym wyroku Sąd orzekł, że stwierdzenie nieważności spornego rozporządzenia samo w sobie nie dałoby stronie skarżącej prawa do odzyskania kosztów, biorąc pod uwagę, że wniosek w tym zakresie został zgłoszony w ramach odrębnego żądania, oraz uwzględniając fakt, że nawet strona wygrywająca sprawę może w niektórych okolicznościach zostać obciążona kosztami postępowania⁶⁴.

86. Zgadzam się z konkluzją Sądu, lecz nie z jego rozumowaniem.

87. Wniosek o obciążenie strony przegrywającej kosztami postępowania nie jest autonomicznym żądaniem. Ma charakter pomocniczy i podrzędny wobec żądania głównego, dotyczącego żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonego aktu. Jeżeli strona straci swój interes w kontynuowaniu postępowania w zakresie żądania głównego, straci go również w zakresie żądania przyznania kosztów dochodzenia tego pierwszego żądania.

88. Artykuł 58 akapit drugi statutu Trybunału Sprawiedliwości stanowi, że odwołanie nie może dotyczyć wyłącznie ustalenia wysokości kosztów postępowania. Biorąc pod uwagę brzmienie i cel tego przepisu, interes w odzyskaniu kosztów postępowania jako taki nie będzie stanowił podstawy do kontynuowania postępowania. W celu uzasadnienia takiego interesu strona skarżąca musi wykazać interes wykraczający poza ten odnoszący się do kosztów⁶⁵. Wymóg interesu prawnego zostałby pozbawiony znaczenia, gdyby sam wniosek o obciążenie strony przeciwnej kosztami postępowania miał wystarczyć dla uzasadnienia interesu prawnego w kontynuowaniu postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności.

89. Proponuję zatem, by Trybunał orzekł, że dążenie do odzyskania kosztów postępowania nie stanowi niezależnej podstawy uzasadniającej istnienie interesu prawnego. Stwierdzenie to jednak nie może uzasadnić uchylenia zaskarżonego wyroku, gdyż przyjęte w nim stanowisko Sądu jest zasadne.

Przyszłe powództwo odszkodowawcze wynikające z braku rozstrzygnięcia sprawy przez sądy Unii w rozsądnym terminie

90. Gul Ahmed opiera się także na zamiarze dochodzenia w przyszłości odszkodowania w związku z zarzucanym nadmiernie przewlekłym postępowaniem przed sądami Unii. Sąd orzekł, że w celu dochodzenia odszkodowania z tego tytułu Gul Ahmed musiałby wnieść powództwo odszkodowawcze do tego Sądu. Wynika stąd, że nie może on opierać się na tej podstawie w celu uzasadnienia swojego interesu prawnego w niniejszej sprawie⁶⁶.

91. Chociaż zgadzam się z wnioskiem, do którego doszedł Sąd, nie podzielam jednak jego sposobu rozumowania.

63 Zobacz pkt 68–76 powyżej.

64 Zobacz pkt 52 zaskarżonego wyroku.

65 Zobacz analogicznie opinia rzecznik generalnej J. Kokott w sprawie Bertelsmann i Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, EU:C:2007:790, pkt 80.

66 Zobacz pkt 53 zaskarżonego wyroku.

92. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że strona skarżąca może zachować interes w żądaniu stwierdzenia nieważności aktu, który jest dla niej niekorzystny, w zakresie, w jakim stwierdzenie jego bezprawności może stanowić podstawę przyszłego powództwa odszkodowawczego w celu naprawienia szkody majątkowej oraz krzywdy⁶⁷ wyrządzonej jej przez zaskarżony akt⁶⁸. W szczególności strona skarżąca ma interes prawny wtedy, gdy stwierdzenie nieważności spornego aktu może samo w sobie przynieść korzyść stronie skarżącej w zakresie jej powództwa odszkodowawczego, w szczególności przez zwiększenie prawdopodobieństwa sukcesu takiego powództwa⁶⁹. Strona skarżąca będzie miała interes prawny także wtedy, gdy stwierdzenie nieważności mogłoby stanowić podstawę negocjacji pozasądowych z instytucją, która wydała zaskarżony akt, dotyczących naprawienia wyrządzonej szkody⁷⁰.

93. Jednakże uwzględnienie powództwa odszkodowawczego wynikającego z nadmiernej przewlekłości postępowania nie jest co do zasady zależne od uwzględnienia wcześniejszej skargi o stwierdzenie nieważności spornego aktu⁷¹.

94. Proponuję zatem, by Trybunał orzekł, że zamiar wniesienia w przyszłości powództwa odszkodowawczego wynikającego z nadmiernego czasu trwania postępowania nie uzasadnia zachowania interesu prawnego w trwającym postępowaniu w przedmiocie stwierdzenia nieważności. Stwierdzenie to jednak nie może uzasadnić uchylecia zaskarżonego wyroku, gdyż przyjęte w nim stanowisko Sądu jest zasadne.

Zwrot zapłaconych ceł antydumpingowych

95. Gul Ahmed podnosi, że wniosek wniesiony przez jej spółkę zależną, GTM (Europe) Ltd (zwaną dalej „GTM”), do organów belgijskich o zwrot ceł antydumpingowych zapłaconych z tytułu odnośnego przywozu od sierpnia 2007 r., wraz z innymi podobnymi wnioskami, uzasadnia zachowanie przez nią interesu prawnego w sprawie. Rada podnosi, że interes spółki zależnej nie ma znaczenia.

96. Sąd orzekł, po pierwsze, że interes spółki zależnej Gul Ahmedu „łączy się” z interesem tej ostatniej spółki i w związku z tym uzasadnia ten interes⁷². Następnie orzekł on, że wniosek GTM odnosił się do ceł zapłaconych po zmianie rozporządzenia nr 397/2004 wprowadzonej rozporządzeniem nr 695/2006, które zastąpiło sporne rozporządzenie w odniesieniu do niektórych kwestii dotyczących dumpingu⁷³. Sąd orzekł także, że zarzuty drugi i trzeci miały na celu zakwestionowanie tych zastąpionych następnie elementów spornego rozporządzenia i że stwierdzenie nieważności na tej podstawie nie mogło mieć zatem znaczenia dla wniosku GTM o zwrot ceł zapłaconych na podstawie późniejszego

67 Zobacz wyroki: z dnia 22 grudnia 2008 r., Gordon/Komisja, C-198/07 P, EU:C:2008:761, pkt 19, 60; wyrok z dnia 16 lipca 2009 r., SELEX Sistemi Integrati/Komisja, C-481/07 P, niepublikowany, EU:C:2009:461, pkt 38.

68 Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 5 marca 1980 r., Könecke Fleischwarenfabrik/Komisja, 76/79, EU:C:1980:68, pkt 9; z dnia 31 marca 1998 r., Francja i in./Komisja, C-68/94 i C-30/95, EU:C:1998:148, pkt 74; z dnia 13 lipca 2000 r., Parlament/Richard, C-174/99 P, EU:C:2000:412, pkt 33, 34; a także z dnia 27 czerwca 2013 r., Xeda International i Pace International/Komisja, C-149/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:433, pkt 32, 33.

69 Zobacz podobnie wyrok z dnia 17 września 2015 r., Mory i in./Komisja, C-33/14 P, EU:C:2015:609, pkt 75, 80.

70 Wyrok Shanghai Excell, pkt 55. Zobacz także wyroki: z dnia 17 lipca 2014 r., Westfälisch-Lippischer Sparkassen- und Giroverband/Komisja, T-457/09, EU:T:2014:683, pkt 139; z dnia 14 listopada 2013 r., ICdA i in./Komisja, T-456/11, EU:T:2013:594, pkt 38.

71 Jako przykłady spraw pokazujących, że strony skarżące mogą co do zasady skutecznie pozwać Unię o zapłatę odszkodowania za szkodę wynikającą z nadmiernie przewlekłego postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności *pomimo tego*, że ich skargi o stwierdzenie nieważności zostały poprzednio oddalone, zob. wyroki: z dnia 1 lutego 2017 r., Kendrion/Unia Europejska, T-479/14, EU:T:2017:48; z dnia 10 stycznia 2017 r., Gascogne Sack Deutschland i Gascogne/Unia Europejska, T-577/14, EU:T:2017:1; a także z dnia 7 czerwca 2017 r., Guardian Europe/Unia Europejska, T-673/15, EU:T:2017:377.

72 Pogląd ten nie był kwestionowany przez żadną ze stron.

73 Dotyczyły one ustalenia wartości normalnej i jej porównania z ceną eksportową.

rozporządzenia. W związku z tym Sąd orzekł, że wniosek o zwrot zapłaconych ceł uzasadniał interes prawny Gul Ahmedu wyłącznie w odniesieniu do zarzutów pierwszego, czwartego i piątego⁷⁴. Sąd nie wypowiedział się co do innych wniosków o zwrot zapłaconych ceł, do których odnosił się Gul Ahmed w swoich uwagach na piśmie.

97. W czasie rozprawy przed Sądem Gul Ahmed wyjaśnił, że nie przedłożył on dowodów na poparcie tych pozostałych wniosków o zwrot, ponieważ zostały one złożone przez niezależnych importerów jego produktów, przez co zdaniem tej spółki nie były one istotne dla sprawy.

98. W takich okolicznościach nie można zarzucać Sądowi, że oparł swoją ocenę wyłącznie na wniosku GTM o zwrot zapłaconych ceł. Co więcej, Sąd nie miał obowiązku uzasadnienia swojego stanowiska w odniesieniu do tych pozostałych wniosków, które zostały podniesione jedynie w sposób ogólny; nie miał także obowiązku wyjaśnienia, dlaczego uznał je za nieistotne⁷⁵.

99. Gdyby stwierdzono nieważność spornego rozporządzenia, podstawą prawną zwrotu ceł antydumpingowych zapłaconych od przywozu produktów Gul Ahmedu byłyby art. 116 ust. 1 lit. a) unijnego kodeksu celnego w związku z jego art. 117 ust. 1. Zgodnie z art. 121 ust. 1 lit. a) tego kodeksu wniosek o zwrot musi zostać złożony w ciągu trzech lat od dnia powiadomienia o odnośnym długu celnym. Wynika z tego, że jedynie wnioski o zwrot złożone w tym okresie, takie jak ten złożony przez GTM, mogły być przywoływane przez Gul Ahmed w celu uzasadnienia jego interesu prawnego.

100. Drugi i trzeci z zarzutów podniesionych przez Gul Ahmed w skardze w istocie odnoszą się do elementów spornego rozporządzenia, które zostały zastąpione przez rozporządzenie nr 695/2006⁷⁶. Nawet jeżeli do pewnego stopnia kryteria i metodologia stosowane przez Radę na potrzeby tego rozporządzenia mogły być podobne do tych wykorzystanych w spornym rozporządzeniu⁷⁷, to ewentualne stwierdzenie nieważności tego ostatniego rozporządzenia nie miałyby bezpośredniego wpływu na zgodność z prawem rozporządzenia nr 695/2006.

101. Ponadto nawet gdyby Trybunał stwierdził nieważność spornego rozporządzenia i nawet gdyby, teoretycznie, to stwierdzenie nieważności mogło skłonić Radę do dokonania przeglądu rozporządzenia nr 595/2006 lub uchylecia go ze skutkiem wstecznym, taki hipotetyczny scenariusz mógłby co najwyżej przyznać Gul Ahmedowi jedynie przyszłą i niepewną perspektywę uzyskania korzyści. Stwierdzenie to samo w sobie jest niewystarczające, by uzasadnić istnienie po stronie Gul Ahmedu interesu prawnego⁷⁸.

102. Z powyższego wynika, że przedstawione przez Sąd w tym zakresie uzasadnienie w celu oddalenia argumentów Gul Ahmedu jest wystarczająco jasne.

74 Zobacz pkt 54 zaskarżonego wyroku.

75 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 12 września 2017 r., Anagnostakis/Komisja, C-589/15 P, EU:C:2017:663, pkt 38.

76 Elementy te zostały ustalone ponownie po przeprowadzeniu nowego postępowania. W oparciu o dane ustalone w ramach postępowania Rada określiła nowe stawki cła antydumpingowego w tym rozporządzeniu zamiast tych określonych w spornym rozporządzeniu.

77 Metodologia przyjęta przez Komisję w czasie postępowań poprzedzających przyjęcie obydwu tych rozporządzeń różniła się w pewnym zakresie. Wynikało to z faktu, że w czasie drugiego postępowania Komisja mogła oprzeć swoje ustalenia na danych o względnie dobrej jakości i zweryfikowanych, dostarczonych przez grupę pakistańskich producentów bawełnianej bielizny pościelowej, co nie miało miejsca w pierwszym postępowaniu.

78 Sytuacja byłaby oczywiście inna, gdyby takie stwierdzenie nieważności (któremu towarzyszyłoby utrzymanie skutków rozporządzenia, którego nieważność stwierdzono, lub też któremu by ono nie towarzyszyło) miało miejsce przed przyjęciem rozporządzenia nr 695/2006 lub wtedy, gdy było ono wciąż obowiązujące. Jednakże dalsze rozważanie potencjalnych hipotetycznych scenariuszy wykracza poza ramy tej opinii.

Przywrócenie reputacji Gul Ahmedowi

103. Uwagi na piśmie Gul Ahmedu i skarga nie zawierają żadnej wzmianki co do interesu w przywróceniu reputacji. Sąd orzekł, że Gul Ahmed „nie rozwinął w żaden sposób swojego żądania” w tym zakresie⁷⁹. Na rozprawie w dniu 25 stycznia 2018 r. Komisja wyjaśniła, że na rozprawie przed Sądem ona sama podniosła i omówiła tę kwestię jako potencjalną podstawę interesu prawnego.

104. Szansa na przywrócenie reputacji strony skarżącej nie dotyczy jej sytuacji prawnej, lecz faktycznej. Interes prawny może być uzasadniony przez wyraźną szansę (w przeciwieństwie do bezwzględnej pewności) uzyskania takiej faktycznej korzyści⁸⁰.

105. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem nałożenie ceł antydumpingowych jest środkiem ochronnym i prewencyjnym przeciwko *nieuczciwej konkurencji* wynikającej z praktyk dumpingowych⁸¹. Moim zdaniem rozporządzenie ustanawiające ostateczne cło antydumpingowe może potencjalnie spowodować szkodę w zakresie reputacji osób, które wylicza jako odpowiedzialne za praktyki dumpingowe. Wynika z tego, że strona skarżąca domagająca się stwierdzenia nieważności takiego rozporządzenia może potencjalnie dysponować przynajmniej niemajątkowym interesem prawnym, na takiej podstawie, że potencjalne stwierdzenie nieważności mogłoby ograniczyć, jeżeli nie odwrócić w całości, szkodę wyrządzoną w zakresie reputacji strony skarżącej⁸². Taki interes może być uzasadniony bez względu na charakter podniesionych zarzutów⁸³.

106. Mimo wszystko, aby zasady te mogły znaleźć zastosowanie, strona skarżąca powinna była podnieść tę kwestię w swoich pismach i przedstawić jakieś dowody szkody wyrządzonej w zakresie jej reputacji przez rozporządzenie, którego stwierdzenia nieważności się domaga. Ponieważ nie ma to miejsca w niniejszej sprawie, nie będę rozważać tej możliwości bardziej szczegółowo.

Przyszłe postępowanie w sprawie odszkodowania z tytułu szkód wyrządzonych przez sporne rozporządzenie

107. Gul Ahmed powołał się przed Sądem, chociaż jedynie w sposób ogólny, na możliwość, że będzie mógł pozwać Radę za szkody wyrządzone przez rozporządzenie nr 397/2004. Rada i Komisja twierdziły, że powództwo o odszkodowanie za szkody spowodowane przez sporne rozporządzenie uległo w każdym razie przedawnieniu. Sąd nie odniósł się do tej kwestii w zaskarżonym wyroku.

108. Co do zasady, strona skarżąca zachowuje interes prawny w dochodzeniu stwierdzenia nieważności aktu, jeżeli orzeczenie o jego sprzeczności z prawem może posłużyć jako podstawa przyszłego powództwa odszkodowawczego za szkodę wyrządzoną skarżącemu przez zaskarżony akt lub do przyszłych negocjacji z autorem tego aktu⁸⁴. Jednakże przyszłe powództwo odszkodowawcze może przynieść stronie skarżącej korzyść tylko wtedy, gdy roszczenie nie uległo przedawnieniu, a zatem jest dopuszczalne.

⁷⁹ Punkty 44 i 59 zaskarżonego wyroku.

⁸⁰ Zobacz podobnie wyczerpującą analizę rzecznika generalnego M. Bobeka w jego opinii w sprawach połączonych Bionorica i Diapharm/Komisja, C-596/15 P i C-597/15 P, EU:C:2017:297, pkt 47–57.

⁸¹ Wyrok z dnia 3 października 2000 r., Industrie des poudres sphériques/Rada, C-458/98 P, EU:C:2000:531, pkt 91, 92.

⁸² Zobacz analogicznie wyroki: z dnia 28 maja 2013 r., Abdulrahim/Rada i Komisja, C-239/12 P, EU:C:2013:331, pkt 70–72; z dnia 8 września 2016 r., Iranian Offshore Engineering & Construction/Rada, C-459/15 P, niepublikowany, EU:C:2016:646, pkt 12; z dnia 6 czerwca 2013 r., Ayadi/Komisja, C-183/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:369, pkt 59–81; z dnia 15 czerwca 2017 r., Al-Faqih i in./Komisja, C-19/16 P, EU:C:2017:466, pkt 36, 37. Zobacz także analogicznie wyrok z dnia 15 marca 1973 r., Marcato/Komisja 37/72, EU:C:1973:33, pkt 6, 7.

⁸³ Zobacz analogicznie opinię rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie Abdulrahim/Rada i Komisja, C-239/12 P, EU:C:2013:30, pkt 66.

⁸⁴ Zobacz pkt 92 powyżej.

109. Zgodnie z art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości roszczenie o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej Unii ulega przedawnieniu z upływem pięciu lat od zdarzenia stanowiącego podstawę tej odpowiedzialności, chyba że okres przedawnienia zostanie przerwany przez wszczęcie postępowania w sprawie odpowiedzialności pozaumownej Unii przed Trybunałem⁸⁵ lub przez uprzednie wniesienie przez poszkodowanego wniosku do właściwej instytucji Unii. Jeżeli odpowiedzialność pozaumowna Unii wywodzi się z aktu o charakterze generalnym, ten okres przedawnienia nie zaczyna biegu, zanim nie pojawią się szkodliwe skutki tego aktu⁸⁶.

110. Roszczenia odszkodowawcze związane ze szkodami poniesionymi przez Gul Ahmed w okresie obowiązywania spornego rozporządzenia, w szczególności w odniesieniu do obowiązku zapłaty ceł antydumpingowych od przywozu produktów tej spółki, uległy przedawnieniu. Rozporządzenie to wygasło w dniu 4 marca 2009 r. i okres biegu przedawnienia nigdy nie został przerwany. W szczególności fakt wniesienia przez Gul Ahmed skargi o stwierdzenie nieważności nie przerywa biegu terminu przedawnienia⁸⁷.

111. Teoretycznie jest możliwe, że Gul Ahmed może doznać innych szkód, które zmaterializują się wyłącznie w późniejszym okresie i dla których nie upłynął jeszcze termin przedawnienia. Mogą również istnieć, także teoretycznie, szkody o charakterze ciągłym, takie jak zapłata kosztów gwarancji bankowej⁸⁸ lub naruszenie reputacji tej spółki⁸⁹, za które Gul Ahmed mógłby pozwać Radę⁹⁰.

112. Naruszenie reputacji omówiłam w niniejszej opinii powyżej⁹¹. Jeśli zaś chodzi o pozostałe kwestie, Gul Ahmed nie powołał się przed Sądem ani Trybunałem na żadne szkody o charakterze ciągłym lub zawisłe postępowania odszkodowawcze. Gul Ahmed nie może zatem wykazać istnienia interesu prawnego na podstawnie tak niejasnych i niewystarczająco udokumentowanych argumentów. Nie można zarzucać Sądowi, że nie przedstawił w tym zakresie wyraźnego uzasadnienia⁹².

Wniosek dotyczący poszanowania obowiązku uzasadnienia

113. W świetle powyższego uważam, że Sąd w sposób wystarczający uzasadnił swoje rozstrzygnięcie, a argument Gul Ahmedu na poparcie przeciwnego stanowiska powinien zostać oddalony.

Koszty

114. Ponieważ Trybunał zwrócił się do mnie o rozważenie jedynie pierwszego zarzutu odwołania, a ostateczne rozstrzygnięcie odwołania będzie zależeć od stanowiska Trybunału nie tylko w odniesieniu do tego zarzutu, lecz także w odniesieniu do zarzutu drugiego, nie formułuję żadnych wniosków w przedmiocie kosztów w niniejszej sprawie.

85 Wyrok z dnia 8 listopada 2012 r., *Evropaïki Dynamiki/Komisja*, C-469/11 P, EU:C:2012:705, pkt 55.

86 Wyrok z dnia 19 kwietnia 2007 r., *Holcim (Deutschland)/Komisja*, C-282/05 P, EU:C:2007:226, pkt 29.

87 *Ibidem*, pkt 36.

88 *Ibidem*, pkt 35.

89 Wyrok z dnia 7 czerwca 2017 r., *Guardian Europe/Unia Europejska*, T-673/15, EU:T:2017:377, pkt 42.

90 Skarga taka byłaby dopuszczalna w odniesieniu do roszczenia odszkodowawczego dotyczącego szkody powstałej w ciągu pięciu lat poprzedzających wniesienie powództwa. Zobacz podobnie wyroki: z dnia 21 kwietnia 2005 r., *Holcim (Deutschland)/Komisja*, T-28/03, EU:T:2005:139, pkt 70; z dnia 16 grudnia 2015 r., *Chart/EEAS*, T-138/14, EU:T:2015:981, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo.

91 Zobacz pkt 103–106 powyżej.

92 Wyrok z dnia 2 kwietnia 2009 r., *France Télécom/Komisja*, C-202/07 P, EU:C:2009:214, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo.

Wnioski

115. W świetle powyższych rozważań i z zastrzeżeniem oceny drugiego zarzutu przez Trybunał proponuję, by Trybunał oddalił podniesiony przez Gul Ahmed pierwszy zarzut odwołania.